

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν "Ποιμαντική Θεολογία καὶ Ἀγωγή"
Ἀκαδ. Ἔτος 2009- 2010

Πανωραία Κουφογιάννη
Ἐπίκουρη Καθηγήτρια
Βλέπε καὶ ἴστοσελίδα e-class.uoa.gr

Συμβουλευτική Ψυχολογία

I. Θέματα Συμβουλευτικῆς καὶ Συμβουλευτικῆς Ψυχολογίας

II. Θέματα Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας

III. Θέματα Συμβουλευτικῆς Γάμου καὶ Οἰκογένειας

● Θέματα Συμβουλευτικῆς καὶ Συμβουλευτικῆς Ψυχολογίας.

Περιεχόμενο θεματικῆς ἐνότητας
Συνάντηση Θεολογίας καὶ Ψυχολογίας:

A. Τὰ κύρια σημεῖα τῆς Ψυχοδυναμικῆς προσέγγισης μέ ἔμφαση στίς συγκλίσεις καὶ ἀποκλίσεις ἀνάμεσα στήν ψυχοδυναμική προσέγγιση τῆς ψυχολογίας καὶ τήν ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία καὶ ἀσκητική.

B. Συσχέτιση τῆς ἐστίασης τῆς γνωσιακῆς προσέγγισης στόν τρόπο σκέψης καὶ τῆς προτεραιότητας τοῦ λογιστικοῦ στήν ἀσκητική παράδοση. «Γνωσία»-λογισμός.

Γ. Ἡ οὐμανιστική ψυχολογία καὶ εἰδικότερα ἡ προσωποκεντρική προσέγγιση τοῦ Rogers ὑπό τό φῶς τῆς ὀρθόδοξης ἀνθρωπολογίας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους.

Δ. Ἐπιστημονική συμβουλευτική καὶ πνευματική καθοδήγηση.

Μαθησιακοί στόχοι:

α. Ἡ ἐκπαίδευση τῶν θεολόγων σέ βασικές γνώσεις, τεχνικές καὶ δεξιότητες τῆς συμβουλευτικῆς καὶ τῆς συμβουλευτικῆς ψυχολογίας.

β. Ἡ βιωματική εὐαισθητοποίησή τους, ἔτσι ὥστε νά καταστοῦν ἱκανοί νά ἀξιοποιοῦν αὐτή τήν ἐκπαίδευση στήν ἐργασία μέ τόν ἑαυτό τους (αὐτογνωσία), στήν οἰκογένεια, στό σχολεῖο, στήν ποιμαντική πρακτική καὶ στίς διαπροσωπικές σχέσεις γενικότερα.

Έπιλεγμένη Βιβλιογραφία

- Βαμβαλή Γ.**, Ξανα-διαβάζοντας τόν Φρόντ, Έπίκουρος, Άθήνα 2000.
- Beck J.**, Είσαγωγή στη γνωστική θεραπεία (Μτφρ. Κ. Δαλαγδή κ. ά.), Πατάκη, Άθήνα 2004.
- Bowlby J.**, Δημιουργία και διακοπή τών συναισθηματικών δεσμών (Μτφρ. Π. Στρατή), Καστανιώτη, Άθήνα 1995.
- Γρηγορίου Νύσσης**, Περί κατασκευής του άνθρώπου, Κείμενο-Είσαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια Άρχιμ. Παγκρατίου Μπρούσαλη, Τέρτιος, Κατερίνη 1992.
- Goleman D.**, Καταστροφικά συναισθήματα (Μτφρ. Κ. Ραντογιάννη), Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα 2005.
- Ίωάννου Δαμασκηνοϋ**, Λόγος ψυχοφελής και θαυμάσιος, Φιλοκαλία Β΄, 232-238.
- Ίωσηφίδη Π.- Ίωσηφίδης Ί.**, "Προσωποκεντρική προσέγγιση", στό Π. Άσημάκη (έπιμ.), Σύγχρονες ψυχοθεραπείες, Άθήνα 2001.
- Καλαντζή-Άζίζι Ά.**, Αυτόγνωσία και Αυτόδιαχείριση. Γνωσιακή-συμπεριφοριστική προσέγγιση, Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα 2002.
- Κασσιανού του Ρωμαίου**, Περί τών όκτώ τής κακίας λογισμών, Φιλοκαλία Α΄, 61-80.
- Kennerley H.**, Ξεπερνώντας τό άγχος (Μτφρ. Γ. Άγγελή), Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα 1999.
- Κουφογιάννη Π.**, Έκπαιδύοντας θεολόγους στη Συμβουλευτική και τή Συμβουλευτική Ψυχολογία, Γρηγόρη, Άθήνα 2006.
- Κοσμόπουλου Ά. -Μουλαδούδη Γ.**, Ό Carl Rogers και ή προσωποκεντρική του θεωρία για τήν ψυχοθεραπεία και τήν εκπαίδευση, Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα 2003.
- Μαλικιώση -Λούζου Μ.**, Η συμβουλευτική ψυχολογία στην εκπαίδευση. Άπό τή θεωρία στην πράξη, Έλληνικά Γράμματα, Άθήνα 2001.
- Μαξίμου Όμολογητοϋ**, Περί θελήσεως (Μτφρ. Ν. Σαμοθράκη), Άρμός, Άθήνα 1995.
- Κεφάλαια περί άγάπης, Φιλοκαλία Β΄, 4-51.
- Maslow A.**, Ψυχολογία τής ύπαρξης (Σ. Άνδρεοπούλου), Δίοδος, Άθήνα 1995.
- Mauco G.**, Ψυχανάλυση και εκπαίδευση (Μτφρ. Ν. Παπαγιάννη), Καστανιώτη, Άθήνα 1997.
- Merry T.**, Πρόσκληση στην προσωποκεντρική προσέγγιση (Μτφρ. Γ. Δίπλας), Καστανιώτη, Άθήνα 2002.
- Μπροϋζος Ά.**, Προσωποκεντρική συμβουλευτική. Θεωρία, έρευνα και έφαρμογές, Τυπωθήτω, Άθήνα 2004.
- Nichols M.**, The lost art of lishening. How learning to listen can improve relationships, The Guilford Press, New York 1995.
- Schneider K.-Bugental J.- Fraser Pierson J.**, The handbook of humanistic psychology, Sage Publications 2001.

● Θέματα Ποιμαντικής Ψυχολογίας

Περιεχόμενο θεματικής ένότητας

Ψυχολογική γνώση και ὀρθόδοξη θεολογία:

A. Προϋποθέσεις διαλόγου ανάμεσα στή θεολογία καί τήν ψυχολογία.

B. Συγκεκριμένα παραδείγματα διεπιστημονικοῦ διαλόγου πάνω σέ βασικές θεολογικές καί ψυχολογικές ἔννοιες καί θέσεις.

Μαθησιακοί στόχοι:

α. Ἐκπαίδευση τῶν θεολόγων στό διάλογο ανάμεσα στή θεολογία καί τήν ψυχολογία.

β. Ἄσκηση στή συζήτηση πάνω σέ θεολογικές καί ψυχολογικές ἔννοιες καί θέσεις, χωρίς ἐκπτώσεις στά οὐσιώδη τῆς θεολογίας ἀλλά καί μέ ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς τῆς ψυχολογίας στή σύγχρονη ἀνθρωπογνωσία.

Ἐπιλεγμένη Βιβλιογραφία

Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου, Παγκοσμιότητα καί ὀρθοδοξία, Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2000.

Balmargy M., Ἡ ἀπαγορευμένη θυσία. Ὁ Φρόνιτ καί ἡ Βίβλος (Μτφρ. ἀπό τά Γαλλικά), Γαβριηλίδης, Ἀθήνα 1994.

Bloom Ἀντωνίου, "Θάνατος καί ἀπώλεια", στό Walker A.- Καρρᾶς Κ. (ἐπιμ.), Ζωντανή ὀρθοδοξία στόν σύγχρονο κόσμο (Μτφρ. Ἰ. Ροηλίδη), Ἔστια, Ἀθήνα 2001, 113-137.

Collins F., Ἡ γλώσσα τοῦ Θεοῦ. Ἐνας ἐπιστήμονας δίνει μαρτυρία γιά τήν πίστη (Μτφρ. Θ. Κετσέας), Παπαζήση, Ἀθήνα 2009.

Dolto F., Τά Εὐαγγέλια καί ἡ πίστη. Ὁ κίνδυνος μιᾶς ψυχαναλυτικῆς ματιᾶς (Μτφρ. Ἐ. Κούκη), Ἔστια, Ἀθήνα 2002.

Fromm E., Ψυχανάλυση καί θρησκεία (Μτφρ. Αἰμ. Μαρκίδη), Μπουκουμάνη, Ἀθήνα 1974.

Hennezel M., Ὁ μύχιος θάνατος. Οἱ ἐτοιμοθάνατοι μᾶς μαθαίνουν τή ζωή (Μτφρ. Ἀ. Ἀβαράκη-Δ. Σαπιρώφ), Koan-Synergie, Ἀθήνα 2007.

Κουφογιάννη Π., Ὀρθόδοξη πίστη καί ἐπιστημονική ψυχολογία. Σέ ἀναζήτηση τῆς ἀκεραιότητας, Γρηγόρη, Ἀθήνα 2007.

Larchet Jean Claude, Ἡ θεραπευτική τῶν πνευματικῶν νοσημάτων. Εἰσαγωγή στήν ἀσκητική παράδοση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Μτφρ. Χ. Κούλας), Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα 2008, τ. Α΄.

Moran J., "Ὀρθοδοξία καί σύγχρονη ψυχολογία τοῦ βάθους", στό Walker A.- Καρρᾶς Κ. (ἐπιμ.), Ζωντανή ὀρθοδοξία στόν σύγχρονο κόσμο.

Nicholi A., The question of God. C.S. Lewis and Sigmund Freud debate God, Love, Sex and the Meaning of Life, Free Press, New York 2002.

Nissiotis N., "Secular and christian images of the human person », Θεολογία 53 (1982), 947-989 καί 54 (1983), 901-922.

Ποταμιάνου & συνεργάτες, Θεωρίες προσωπικότητας και κλινική πρακτική, Έλληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002.

Σμέμαν Αλεξάνδρου, Έσχατος έχθρος καταργείται ο θάνατος, "Έν πλω", Αθήνα 2004.

Σωφρονίου Αρχιμ., Γέρον Σιλουανός, Όρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη, χ.χ.

Θεολογία και ψυχιατρική σε διάλογο, Πρακτικά συνεδρίου, Άποστολική Διακονία 1999.

Θερμού Βασιλείου, Αναζητώντας τό πρόσωπο. Άληθής και ψευδής έαυτός κατά τόν Donald Winnicott και τόν Άγιο Γρηγόριο Παλαμά, Άρμος, Αθήνα 1997.

– Άνθρωπος στόν όρίζοντα!, Προσεγγίζοντας τή συνάντηση όρθόδοξης θεολογίας και έπιστημών του ψυχισμού, Γρηγόρη, Αθήνα 2006.

Thorne B., Person-centred counselling and christian spirituality, Wurr Publishers, London 1998.

– Person-centred counselling. Therapeutic and spiritual dimensions, Whurr Publishers, London 2000.

Ware Καλλίστου., Η όρθόδοξη θεολογία στόν 21ο αιώνα (Μτφρ. Ν. Ντόντος), Ίνδικτος, Αθήνα 2005.

- Οικολογική κρίση και έλπίδα (Μτφρ. Π. Τσαλίκη κ. ά), Άκρίτας, Αθήνα 2008 (Τό κεφάλαιο μέ τίτλο: Τό σώμα μέσον δοξολογίας του Θεού σελ. 122-143).

Winnicott D., Τό παιδί, ή οικογένεια και ό έξωτερικός του κόσμος (Μτφρ. Θ. Παραδέλλης), Καστανιώτη, Αθήνα 1976.

Yalom I., Θρησκεία και ψυχιατρική (Μτφρ. Εύ. Άνδριτσάνου-Γ. Ζέρβας), Άγρα, Αθήνα 2003.

Ζηξιούλα Ιωάννου., "Άπό τό προσωπεϊον εις τό πρόσωπον. Η συμβολή τής πατερικής θεολογίας εις τήν έννοιαν του προσώπου", Χαριστήρια Μητρ. Χαλκηδόνας Μελίτωνος (Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών), Θεσσαλονίκη 1977, 287-323.

● **Θέματα Συμβουλευτικής Γάμου και Οικογένειας.**

Περιεχόμενο θεματικής ένότητας

Η πρόκληση του γάμου και τής οικογένειας στή σύγχρονη κοινωνία:

A. Κομβικά σημεία τής όρθόδοξης θεολογίας του γάμου.

B. Ποιμαντική γάμου και οικογένειας στό σύγχρονο κοινωνικο- επιστημονικό περιβάλλον.

Γ. Η κρίση στό γάμο και τήν οικογένεια στήν έποχή μας.

Δ. Βασικές γνώσεις και πρακτικές τής συμβουλευτικής και θεραπείας οικογένειας.

Μαθησιακοί στόχοι:

α. Ἡ ἀνάδειξη τῆς ἀνάγκης γιά τή διαμόρφωση μιᾶς ἐκλεπτισμένης ποιμαντικῆς γάμου καί οἰκογένειας, ἡ ὁποία θά θεμελιώνεται στή θεολογία τοῦ γάμου καί ταυτόχρονα θά προσλαμβάνει τή σύγχρονη οἰκογενειακή, κοινωνική καί ἐπιστημονική πραγματικότητα.

β. Ἡ ἐξοικείωση τῶν θεολόγων μέ βασικές γνώσεις καί πρακτικές τῶν σύγχρονων ἐξειδικεύσεων τῆς οἰκογενειακῆς συμβουλευτικῆς καί θεραπείας.

Ἐπιλεγμένη Βιβλιογραφία

Ἀγνάντος Ν., Σάρκα μία, Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2001.

Ἀδελφῆς Μαγδαληνῆς, Σκέψεις γιά τά παιδιά στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σήμερα (Μτφρ. Α. καί Σ. Κ.), Ἱερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ 1994.

Adler A., Τί θάπρεπε νά σημαίνει γιά σένα ἡ ζωή (Μτφρ. Ἐ. Γραμμένος), Κέδρος, Ἀθήνα χ.χ. (κεφ. Ὁ ἔρωτας καί ὁ γάμος).

Beck A., Δέν ἀρκεῖ μόνο ἡ ἀγάπη (Μτφρ. Γ. Σίμος-Χ. Μουτζούκης), Πατάκη, Ἀθήνα 1996.

Dominian J., Μαθήματα Γάμου (Μτφρ. Σ. Μεταξάς), Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1998.

Dattilio F. M.-Padesky C. A., Συμβουλευτική ζευγαριῶν (Μτφρ. Ν. Χαρίλα), Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1995.

Endokimov P., Μυστήριο ἀγάπης (Μτφρ. Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Ὁρφανοῦ), Ἀθήναι 1967.

Fromm E., Ἡ τέχνη τῆς ἀγάπης (Μτφρ. Εὐ. Γραμμένος), Ρούγκα, Ἀθήνα 1976.

Γαλάνη Γ., (ἐπιμ.) Οἰκογένεια μέ ἓνα γονέα, Παπαζῆση, Ἀθήνα 1995.

Gottman J., Ἡ συναισθηματική νοημοσύνη τῶν παιδιῶν (Μτφρ. Χ. Ξενάκη), Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 2000.

Καλαντζῆ-Ἀζίζι Ἀ., «Τό σύνδρομο γυναίκα»: τό γυναικεῖο φύλο ὡς ἀπόκλιση πού χρήζει ἀντιμετώπισης, στό συλλογικό τόμο Ἡ συμβουλευτική ψυχολογία στίς γυναῖκες, Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 2006, 191-213.

Καρδαμάκη Μιχαήλ, Ὁ γάμος μυστήριο μέγα, Τήνος, Ἀθήνα 2004.

Κατάκη Χ., Οἱ τρεῖς ταυτότητες τῆς ἐλληνικῆς οἰκογένειας, Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1998.

Κενανίδη Κ., Ἡ κρίση τῶν ἐφήβων στή σύγχρονη οἰκογένεια, Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 2005.

Κουφογιάννη Π., Συμβουλευτική γάμου καί οἰκογένειας (Διδακτικές σημειώσεις).

Μάτσα Κ., Ψάξαμε ἀνθρώπους καί βρήκαμε σκιές... Τό αἶνιγμα τῆς τοξικομανίας, Ἄγρα, Ἀθήνα 2001.

Meyendorff J., Γάμος. Μιά ὀρθόδοξη προοπτική (Μτφρ. Π. Διαμαντῆ Αὐγουστίδη), Ἐκδοση Ἱεράς Μητροπόλεως Θηβῶν καί Λεβαδείας, Ἀθήνα 1983.

Μπεχράκη Κ., Σχολές Γονέων. Ἐμπειρίες-Προοπτικές. Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 2002.

- Μπουγάτσου Ν.**, Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία γιά τό σκοπό τοῦ γάμου, Ἐπίταλοφος, Ἀθήνα 1989.
- Narier A. J.**, Τό ζευγάρι ὁ εὐθραυστος δεσμός (Μτφρ. Ἡ. Ρόκου), Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1995.
- Ντραΐκωρος Ρ.**, Ἡ πρόκληση τοῦ γάμου (Μτφρ. Μ. Κασιμάτη-Δ. Χολέβα), Κέδρος, Ἀθήνα 1974.
- Pittman F.**, Ἐνηλικιωθεῖτε. Ἡ ἀνάληψη τῶν εὐθυνῶν σας μπορεῖ νά σᾶς κάνει ἕναν εὐτυχισμένο ἐνήλικα (Μτφρ. Γ. Μπαρουξή), Π. Ἀσημάκης ΕΠΕ, Ἀθήνα 2000.
- Πομίνι Β.**, «Συγχύσεις καί συγκρούσεις ρόλων στό σύγχρονο ζευγάρι», στό συλλογικό τόμο Θεραπεία Ζεύγους, Καστανιώτη, Ἀθήνα 2008.
- Πρακτικά**, Ὁ γάμος στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, Πρακτικά Δ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου, ἔκδ. Κλάδου ἐκδόσεων ἐπικοινωνιακῆς καί μορφωτικῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 2004.
- Satir V.**, Πλάθοντας ἀνθρώπους (Μτφρ. Λ. Στυλιανούδη), Κέδρος, Ἀθήνα 1989.
- Sherrard Ph.**, Χριστιανισμός καί ἔρως (Μτφρ. Π. Σουλτάνης), Πεμπτουσία, Ἀθήνα 1995.
- Σκαλτσᾶ Γ.**, "Τό ἄφυλο τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀνθρώπινη σεξουαλικότητα. Ἱστορική μελέτη στή θεολογική σκέψη τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων", στό Φύλο καί θρησκεία, Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος, Ἀκαδημία θεολογικῶν σπουδῶν, Ἰνδικτος, Ἀθήνα 2004.
- Skynner R.**, Οἰκογενειακές ὑποθέσεις (Μτφρ. Ἄ. Παπασταύρου), Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1998.
- _ Θεραπεία Οἰκογένειας (Μτφρ. Ἄ. Τσέγκου), Σαββάλας, Ἀθήνα 2003.
- Σταυροπούλου Ἄ. Μ.**, Ποιμαντική προετοιμασία τῶν μελλονύμφων (Προετοιμασία ἀγάπης): Συμβολή εἰς τήν Ποιμαντικήν Θεολογίαν, Ψυχολογίαν καί Κοινωνιολογίαν, ἔκδ. Ἐθνικόν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν, Ἀθήνα 1971.
- Φάρου Φιλοθέου-Κοφινᾶ Σταύρου**, Συζυγία, Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2000.
- _ Γονεῖς καί παιδιά, Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1986.
- Φούντα Ἱερεμία**, "Ἡ θεολογία τοῦ γάμου: ἀγιογραφική καί πατερική θεμελίωση", Σύναξη 87 (2003), 24-41.
- _ Γάμος καί τεκνογονία, Θυμίαμα, Φυλ. 30, Ἀθήνα 2001.
- Worthington E.**, Marriage counseling. A christian approach to counseling couples, U.S.A 1989.
- Χατζηχρήστου Χ.**, Ὁ χωρισμός τῶν γονέων, τό διαζύγιο καί τά παιδιά, Ἑλληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1999.
- Χουρδάκη Μ.**, Οἰκογενειακή ψυχολογία, Ἀθήνα 2000.